

Kutatási főirányok a lengyel tudományos-műszaki információs rendszer felzárkóztatására az ezredfordulóig

Cikkünk szerzői mondanivalójukat igen sötét színekkel vezetik be, amikor megállapítják: "Az ország jelenleg működő tudományos-műszaki információs rendszere nem biztosítja elégséges mértékben, kiterjedésben és formában az információknak a felhasználókhöz való továbbítását. Ez a tény egyike azoknak az akadályoknak, amelyek megnehezítik a műszaki haladás népgazdasági érvényesülését. A teljes, hiteles és aktuális információ hiánya azt is megakadályozza, hogy akár makroszinten is megbízhatóan lehessen értékelni a fejlesztési folyamatokat. Az ország központi gazdasági irányítása nincs abban a helyzetben, hogy tényleges értékük szerint ítélje meg a javasolt és a létező megoldásokat, illetve hogy a világon létező hasonló megoldásokkal összevesse őket."

E kép még sötétebbé válik, amint a szerzők fölrajzolják mögötte az ún. információs társadalmak fényes majdnem-valóságát, azt, hogy "az információ jelenleg mindinkább olyan szerepet kezd játszani, mint a múltban a tőke játszott", "az információt és az ismeretet az energia, a nyersanyagok és a demográfiai készletek szintjén értékelik", illetve hogy az ipari társadalomból az információs sokkal gyorsabban (kb. húsz év alatt) fejlődik ki, mint annak idején az ipari a földművesből.

A kialakulófélben levő információs társadalmakra – a mini- és mikroszámítógépek általános elterjedésének köszönhetően – az *információs adatbázisok* és az ún. *intelligens információs rendszerek* dinamikus térhódítása a jellemző. Lengyelországban ezzel szemben a (helyesen) központosított dokumentációs rendszerek kiépítése folyik.

A következő ötéves tervciklusban – 1986 és 1990 között – ezért legalábbis az alábbi "lépéskövető" fejlesztéseknek kellene megvalósulniuk a tudományos-műszaki információs rendszerben:

- ◆ Létre kellene hozni azokat a programeszközöket, amelyek segítségével a különböző felhasználói kategóriák öntevékenyen alakíthatnák ki adatbázisaikat, illetve tarthatnák fenn őket. (E tekintetben a decentralizált megoldások a célravezetőek.)
- ◆ El kellene látni az érdekelt intézményeket mini- és mikroszámítógépekkel, mégpedig olyan konfigurációban, amely lehetővé teszi az adatbázisok hasznosítását.
- ◆ Meg kellene kezdeni a rendszerek kiépítését.
- ◆ Meg kellene teremteni az érdekelt intézmények számára a módszertani konzultáció lehetőségeit.

Ha a lengyel tudományos-műszaki információs rendszer fejlődését 2000-ig képzeljük el, a célállapot

idejére a következő eredmények elérése remélhető:

- ◆ Befejeződik a specializált és a tudományági-ágazati információs rendszerek kiépítése.
- ◆ Létrejön egy sor faktografikus és intelligens információs rendszer.
- ◆ A különféle típusú információs rendszerek kölcsönös használatához kiépülnek a számítógépes rendszerek.
- ◆ Sor kerül a programeszközök új generációjának kifejlesztésére (pl. a CDS ISIS felváltása).
- ◆ A természetes és ikonografikus nyelvek alapvetővé válnak az ember-rendszer dialógusában.
- ◆ Kiterébélyesednek az automatikus indexeléssel kapcsolatos erőfeszítések.
- ◆ Individualizálódnak a felhasználók kiszolgálásának formái és formátumai.
- ◆ Megnövekszik az ország részvétele a nemzetközi információs munkamegosztásban és együttműködésben.

A jövőt azonban nemcsak eszközoldalról és a pénzügyi feltételek oldaláról kell megalapozni, hanem a kutatómunka szempontjából is. A célok ismeretében mindenekelőtt a következőkre kell koncentrálni a nemegyszer interdiszciplináris összefogást kívánó kutatómunkát:

- ◆ a specializált és tudományági-ágazati információs rendszerek tervezése,
- ◆ faktografikus és intelligens információs rendszerek tervezése mini- és mikroszámítógépes bázisra,
- ◆ szabványosítási feladatok,
- ◆ az ismeretgyűjtés és reprezentáció módszerei az információs rendszerekben,
- ◆ az információátalakítás technológiája,
- ◆ tájékoztató formák és információterjesztés,
- ◆ az információs tevékenység jogi, szervezeti és finanszírozási vonatkozásai.

E szándékok megvalósításához a feltételek részben (potenciálisan) adva vannak (pl. a rendelkezésre álló erők koncentrációja, tervezési-koordinálási mechanizmusok kimunkálása), részben – az információpolitika akaratából és erőfeszítése révén – meg kell teremteni őket (központi pénzügyi alap, külföldi szakirodalommal és információs szolgáltatásokkal való ellátás, az információs dolgozók életkörülményeinek javítása, számának növelése, nagyvonalú ellátás reprográfiai és számítástechnikai eszközökkel, a nemzetközi együttműködés fokozása).

/BAŃKOWSKI, J. – MURASZKIEWICZ, M.:

Głównie kierunki prac naukowo-badawczych w zakresie informacji naukowej i technicznej do roku 2000 i w latach następnych. = Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 1985. 2. sz. p. 5–9./

(Futala Tibor)